

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23, Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Liubljana, sredo 30. avgusta 1939

Cena posamezni številki 1.50

Nove naloge

Med uredniki, ki določajo novo ureditev Jugoslavije, je bila tudi uredba, ki določa, da se morejo predpisi uredbe o banovini Hrvatski s kraljevim ukazom razširiti tudi na druge banovine. Nekateri so izrekli misel, da bi morali mi Slovenci šele premišljati o tem, v koliko naj bi se uredba o ustanovitvi banovine Hrvatske uporabila tudi za našo banovino. Tega mnenja mi ne delimo, temveč smo prepričani, da o tem sploh ni treba nič razpravljati, temveč da se samo po sebi razume, da se mora ta uredba čim prej razširiti tudi na Slovenijo. Kajti če se jo ne bi zgodilo, se pač ne bi moglo govoriti o ravnopravnosti Slovencev, ki pa je eno fundamentalnih načel Jugoslavije. Pa tudi ne glede na to bi prišli vendar v precej čuden položaj, če bi imela vsaka banovina svoj poseben pravni položaj. Enotnost države pač neobhodno zahteva, da je ureditev banovin povsod enaka. Naj se nam ne govori, da je Slovenija premajhna, da bi dobila položaj banovine Hrvatske, ker so takšni ugovori neresni. Mnogo večja banovina Hrvatska bo naravno imela vedno večji vpliv in večjo moč kot naša slovenska, vendar pa ne gre, da bi bila Slovenija zapostavljena, ker bi imela manj pravic. Načelo enakopravnosti se mora spoštovati, številčna in gospodarska premoč večjih banovin pa se bo že s svojo premočjo zadostno uveljavila. Predpisi uredbe o banovini Hrvatski se zato morajo razširiti tudi na Slovenijo.

Ko pa se to zgodi, nastajajo za nas tudi nove naloge. Predvsem se postavlja eno osnovno vprašanje: ali bomo večje pravice in večje svoboščine uporabili za to, da bomo stopnjevali svoje medsebojne boje, da bomo čim bolj petificirali svoje dosedanje spore, ali pa nam bodo večje pravice in svoboščine podneli za novo in intenzivno delo! Ta alternativa se nam postavlja kar čisto sama po sebi in zato je potrebno, da tej alternativni prilagodimo tudi svoje bodoče delo.

Predvsem nastaja iz te alternative naloga, da si izberemo prave javne delavce. Z uveljavljanjem nove uredbe dobimo svoj banovinski zakonodajni zbor in vsa naša domača uprava dobi mnogo večje kompetence. Če bomo znali to novo javno življenje postaviti na prave temelje, potem bo to v korist vsega prebivalstva in vsa Slovenija bo v resnici napredovala. Če pa bomo postavili temelje našega novega javnega življenja na preperela in strohnela tla nekdanjih strankarskih bojev, če bomo zavirali naši upravi vsak polet z birokratizmom in formalizmom, potem nam tudi nove pravice ne bodo v blagoslov, temveč bo naše gospodarsko in javno življenje obtičalo v blatu starih potov.

Gospodarski ljudje, ki najbolj živo občutijo vsako napako v javnem življenju, so tudi v prvi vrsti poklicani, da tem našim bodočim in že skoraj sedanjim nalogam posvetijo svojo pozornost. Napeti položaj vsenaokrog okoli nas dokazuje, da se danes povsod zahteva disciplinirano delo, zlasti pa disciplinirano gospodarsko delo. Tekma narodov se stalno stopnjuje in še prav posebno na gospo-

darskem polju. Poleg tega pa danes tudi ni čas, da bi se smejele strasti premočno razpaljevati, ker je napetost prevelika.

Zato bi bilo potrebno, da bi se naši odločujoči činitelji že pravočasno pomenili, kako bi se v novem zakonodajnem zboru naše ba-

novine zbrale vse konstruktivne sile ljudstva, ker bo novi zbor potreboval veliko opore v ljudstvu. Treba je, da zmaga zdrava uvidnost, da ne morejo biti vsi ljudje ene misli, temveč da je važno le to, da pridejo do besede ljudje z dobro voljo in takšni, ki

so tudi sposobni za vodilna mesta. Dobra volja in sposobnost ter poštenost, to mora veljati več ko legitimacija o pripadnosti k tej ali oni skupini. Samo zvesti temu načelu moremo v resnici dobro izkoristiti pravice, ki jih bomo dobili.

današnja otvoritvena svečanost na tako srečen in tako željno pričakovani dan, ko je dosežen bratski sporazum med hrvatskim in srbskim narodom. Z današnjim dnem vstopa Zagrebški zbor v novo razdobje svojega razvoja, v dobo sijajnega napredka in razvoja, ko bo njegovo delo naletelo na vsestransko podporo in razumevanje koristnosti njegovega dela za gospodarstvo hrvatskega naroda in še posebej za dobro Zagreba.

Po izredno uspešnem 31. posebnem spomladanskem velesejmu odpiramo danes 32. vzorčni velesejem, ki obsega vse predmete razen avtomobilov.

Z največjim zadovoljstvom morem poudariti, da je bil odziv razstavljalcev, in to samih kvalitetnih razstavljalcev, nenavadno številčen, da presega vse dosedanje velesejme. Enako je bil odziv iz tujine izredno ugoden. Tudi letos so se nekatere skupine specializirale v posebnih skupinah, tako XI. velesejem tekstilnih izdelkov, izredno bogata pohištvena razstava, strojna, železna in kovinska industrija, elektrotehnična, radijska, oddelki kmetijskih strojev, živilska industrija, knjigarniška ter oddelki za pisarniške potrebščine in končno oddelki narodnih vezenin v bauxinskem paviljonu.

V posebno zadovoljstvo mi je, da morem pozdraviti prvo uradno oficialno nizozemsko kolektivno razstavo vseh najvažnejših industrijskih in kolonialnih proizvodov te napredne države. Ta razstava je nameščena v posebnem paviljonu »G«, dočim je televizijska razstava trdke Philips nameščena v posebno zgrajenih prostorih. Naši posebni razstavi papirne industrije in knjigarnišva se je pridružila Nemčija z razstavo strokovnih listov iz vseh strok. V posebnih paviljonih razstavljajo Francija, Italija in češka industrija. Poleg tega razstavljajo italijanske državne železnice svoje najmoderneje potniške vagona ter električno lokomotivo za tovarne vlake.

Predsednik Erber je nato naglasil, da je Zagrebški zbor z definitivno ureditvijo cest, potov, zemljišč in nasadov ter dovršitvijo razstavnih poslopij storil vse, da nudi pogled na velesejem čim lepši vtis. Zahvaljuje se mestni občini, banki upravi ter vsem, ki so podpirali stremeljenja uprave velesejma, da more Zagrebški zbor čim bolj zadostiti vsem svojim velikim nalogam. Proglašava velesejem za odprt in vabi vse, da si ogledajo njegove razstave.

Gostje so si nato ogledali posamezne paviljone ter zlasti one, v katerih so nameščene kolektivne razstave Francije, Italije, Nemčije in Češko-Moravske. Lep aranžma razstav, obilica krasno izdelanih predmetov in številne novosti so napravile na goste najboljše vtis.

Zagrebški zbor je imel tudi takoj prvi dan dober obisk, zlasti pa v nedeljo. Največje zanimanje vlada seveda za televizijsko razstavo. Dvorana, v kateri se predvaja program televizijske postaje, ki ima svoj program, je vedno razprodana.

Priporočamo vsem, ki pridejo te dni v Zagreb, da si gotovo ogledajo zagrebški velesejem.

Inserate

za velesejmsko številko

sprejemamo do četrtega

popoldne.

Licitacije in domača podjetja

Zakaj asfaltne ceste namesto betonskih

Ze od nekdaj se pritožujejo naši gospodarski ljudje zaradi državnih licitacij, ki se dostikrat razpisujejo na način, da so domače tvrdke nalašč izključene od udeležbe na teh licitacijah. Sedaj je temu vprašanju posvetila svojo pozornost tudi beograjska »Nezavisna tribuna«, ki je objavila članek, v katerem opozarja tudi na razne vzroke, ki so vzrok neuspešnosti državnih licitacij. Pri tem zlasti opozarja na gradnjo naših cest. Smatramo za potrebno, da z mnenjem beograjske revije seznanimo tudi našo javnost. Beograjska revija izvaja:

Po primeru vseh modernih držav je tudi pri nas z zakonom predpisano, da se morajo izvršiti vse nabave in vsa javna dela za državo samo na podlagi javnih licitacij. Izjeme se dogajajo povsod, pri nas pa dostikrat tudi brez vsake potrebe, samo če to zahtevajo neki posebni interesi. Načelo pri licitacijah je, da se nudi čim večjemu številu podjetij možnost, da sodelujejo pri licitacijah, ker se na ta način najbolj gotovo doseže, da pride država do najbolj ugodnih pogojev. Stremi se za tem, da izvršujejo vse dobave in vsa javna dela, kolikor je to le mogoče, domača podjetja ter da se prepreči obremenitev naše plačilne bilance s tujino. Razume se, da se sprejme vedno najugodnejša ponudba. Pri enakih pogojih je najugodnejša naravno najcenejša ponudba.

O načinu, kako se vodijo pri nas licitacije, je bilo že dosti govora. Proti jasnemu besedilu, še bolj pa proti duhu zakonskih predpisov, se lahkomišelnost, in morda tudi iz drugih, mnogo manj oprostljivih razlogov, izvršujejo licitacije na očitno škodo države, da o škodi, ki jo ima pri tem gospodarstvo, sploh ne govorimo. Predvsem se licitacije prikuje tako, da se od njih praktično izključujejo domača podjetja, pa čeprav bi mogla zahtevati posel izvršiti brezhibno. Včasih je navidezni razlog v tem, da gre za nabavo ali delo na kredit ter se veže izvršitev dela z njegovim finansiranjem. Takšna dela so strašno draga, kakor to dokazuje izkušnja z vsemi takšnimi deli. Včasih se dogaja celo to, da se dela ali dobave dajejo tujim podjetjem tudi brez licitacije, baje iz nekih trgovinski-političnih razlogov.

Podlaga vsake licitacije, zlasti če gre za javna dela, so licitacijske elaborati, v katerih so podrobno predvideni pogoji izvršitve teh del. Zanimivo pa je, kako se to izvaja v praksi. Danes se zida v naši državi mnogo cest. Moderne ceste se tlakujejo ali s kamnitimi kockami ali z asfaltom ali z betonom. Pričakovati bi morali, da se najmanj delajo asfaltne ceste, ker se mora asfalt uvažati iz tujine za devize. Kljub temu pa je velik del naših cest izdelan baš iz asfalta, čeprav se ve, da so asfaltne ceste manj dobre za promet, njih vzdrževanje pa je mnogo dražje kakor

cesta iz kamna ali betona. To favoriziranje asfaltnih cest se opravičuje z njih cenovnostjo, ki pa je le navidezna.

Ugodnejše cene se nudijo za asfaltne ceste večinoma zato, ker so tehnični pogoji za izdelavo cest, kadar se dajejo alternativni elaborati za asfalt in beton, različni. Pri gradnji naših cest se mi večinoma naslanjamo na nemške predpise, ki predpisujejo za asfaltne ko za betonski tlak poseben način tlačenja betona in asfalta. Bile pa so razpisane licitacije, kjer se je ta poseben način zahteval za betonski tlak, ne pa tudi za asfaltne. V drugih primerih pa se je dogodilo, da je bila za betonsko alternativo predpisana tudi dvakrat večja količina železa, kakor se zahteva v Nemčiji. Razume se, da je bila potem ponudba za betonski tlak dražja. Omeniti moramo tudi primer, ko je bila za asfaltno alternativo predvidena mnogo ožja podlaga kakor za betonsko. Zato je bila asfaltna ponudba naravno cenejša.

Delanje naših modernih cest daje naravnost klasičen primer, kako se morejo tudi najbolj jasni zakonski predpisi izigravati, če kdo to hoče. Brez ozira na zakon, pravi že zdrava pamet, da se morajo zahtevati čim boljše in čim bolj trajne ceste po čim bolj ugodni ceni. Da se vidi, katera ponudba je cenejša, se morajo dati vsem ponudnikom enaki pogoji. Poleg tega je treba ugotoviti tudi to, katera izdelava je boljša in trajnejša. Ne more biti za presojo odločilna samo številčna cena, temveč tudi kakovost izdelave. To so načela, ki morajo biti jasna vsakemu laiku. Ta načela pa menda niso jasna onim državnim organom, ki izdelujejo licitacijske elaborate za ceste. Ne samo tuji strokovnjaki, temveč tudi naši domači so morali na podlagi pridobljenih izkušenj priznati, da so betonske ceste nedvomno boljše in trajnejše od

asfaltnih. Pri nas pa je važno še to, da se kocke in beton izdelujejo doma, surovina za asfalt pa se uvažuje iz tujine. Poleg tega pa betonske ceste ne bi bile nič dražje od asfaltnih, če bi bili pogoji za ene in druge isti.

Če pa je vse tako, pa se je treba vprašati, zakaj se favorizirajo asfaltne ceste namesto onih, ki so tlakovane s kockami ali betonom? Ker je argument, da so asfaltne ceste cenejše, netočen, mora biti neki drug razlog. Ali imajo organi, ki izdelujejo licitacijske elaborate, neko posebno simpatijo za asfaltna podjetja? Iz kakšnih razlogov, ali iz čisto sentimentalnih ali iz drugih? Ali ti organi in oni nad njimi mislijo, da morejo na ta način uresničiti svoje ambicije, da dobe v roke še nekatera državna industrijska podjetja — državne tovarne cementa, in da bo morala potem država kriti še nekaj deset tisoč milijonov deficita, kakor jih že krije pri večini drugih državnih podjetij? Stebre naše birokracije to prav gotovo ne moti. Njih honorarji, dnevnice, tantieme itd. od tega ne trpe.

Naj že vodijo činitelje, ki so odgovorni za licitacije, bodisi da gre za gradnjo cest ali druga javna dela ali za državne nabave, ti ali oni razlogi, je vendar skrajni čas, da se sistem naših licitacij revizira, da bi se preprečile anomalije in zlorabe, ki so stalno na dnevnem redu in ki delajo naši državi blagajni in našemu gospodarstvu ogromno škodo. Ne bi se smelo več dopustiti, da lahkomišelnost ali brezvestnost ljudje zažgo cel gozd, samo zato, da si morejo na tem ognju speči svoj zrezek. Licitacije se razpisujejo iz državnih potreb, ne pa za račun nekega poedince in zato se mora nabava dati vedno najugodnejšemu ponudniku, ki pa ni treba, da je vedno tudi po številki ponudbe najcenejši!

Slovesna otvoritev Zagrebškega velesejma

V soboto je bila v Zagrebu slovesna otvoritev 32. mednarodnega vzorčnega velesejma Zagrebškega zbora. Letos je bila otvoritev kljub slabemu vremenu še posebno svečana, ker se je otvoril velesejem v znaku že sklenjenega sporazuma, ki bo krepko dvignil pomen hrvatske prestolnice, belega Zagreba.

Zelo številno zbrane goste je pozdravil predsednik Zagrebškega zbora glavni ravnatelj zagrebške Gradske štedionice Rudolf Erber z direktorjem ZZ Šafranek-Kavičem in tajnikom Čudinom. V imenu Nj. Vel. kralja je udeležil otvoritve polkovnik Pogačnik, nadalje so se udeležili nadškof Stepinac, zastopniki vseh drugih veroizpovedi, armijski general Jurišić,

francoski narodni poslanik in zastopnik francoskega razstavnega odbora na ZZ Pascaud, francoski generalni konzul Gueraud, angleški konzul Rapp, drugi konzuli in zastopniki, nadalje zastopniki oblastev, gospodarskih, kulturnih, socialnih in nacionalnih organizacij in ustanov.

Svečanost je otvoril predsednik ZZ g. Erber, ki je najprej pozdravil kraljevega odposlanca polkovnika Pogačnika ter pozval vse goste, da zakličejo živio kralju, kraljici, knezu namestniku in vsemu kraljevskemu domu. Njegovemu pozivu so se gostje odzvali z navdušenjem. Nato je pozdravil tudi še vse ostale goste, nakar je spregovoril:

Nenavadno smo srečni, da pada

Kongres ekonomistov in komercialistov

Po sklepu zadnjega običnega zbora Zveze ekonomistov na Bledu bo letošnji kongres ekonomistov in komercialistov v Beogradu, in sicer v dneh od 2. do 6. septembra. Kongres bo v Beogradu, ker praznuje letos beograjsko združenje ekonomistov svojo desetletnico. Združenje v Beogradu je tudi prevzelo organizacijo kongresa. Kakor kaže spored kongresa, je beograjsko združenje svoje naloge tudi dobro izvršilo. Letošnji kongres ekonomistov ima še poseben pomen zaradi dveh pomembnih uspehov, ki so jih letos dosegli ekonomisti. Tako je bil priznan vsem absolventom beograjske in zagrebske ekonomsko-komercialne visoke šole naslov diplomiranega inženirja, z uredbo o gospodarskih svetovalcih pa je bila uveljavljena druga večletna zahteva ekonomistov. Zato je prav, če bo beograjski kongres tudi močna manifestacija stanovske zavednosti ekonomistov.

Kakor že omenjeno, je program kongresa zelo bogat. V soboto 2. septembra je seja upravnega in nadzornega odbora SEKJ, po radiu pa predava Dušan Boberić o poklicu ekonomistov. Glavni kongresni dan je nedelja, ko se odpre kongres. Na kongresu bo predaval Slavko Čulović o problemih dirigiranega gospodarstva pri nas.

Popoldne pa bosta predavala za člane: Djordje Davidović o reorganizaciji pouka na visokih gospodarskih šolah, Nikola Raos pa o gospodarskih svetovalcih.

V ponedeljek bo cela vrsta javnih predavanj in sicer v več skupinah. Program predavanj je naslednji:

Kmetijstvo:

Dr. Ristić, Beograd: Preorientacija kmetijske proizvodnje z ozirom na posredne razmere.

Zenon Demić: Obremenitev kmetijstva z javnimi davčninami.

Dr. Ciril Nemec: Vnovčevanje kmetijskih proizvodov.

Industrija:

Jovan Živanić: Industrializacija naše države z ozirom na kmetijstvo.

Dr. Leo Pretner: Udeležba države v naši industriji.

Dr. Leo Jerovec: Kreditiranje industrije.

Zunanja trgovina:

Dr. Slavko Stanić: Možnost preorientacije naše zunanje trgovine.

Gustav Ogrizek, Beograd: Gospodarsko sodelovanje s sosednimi agrarnimi državami.

Kredit:

Kosta Vasiljević: Organizacija javnega kredita.

Djordje Mijić: Struktura in specializacija javnega kredita.

Inž. Hrvoje Maister, Ljubljana: Tuji kapital v našem gospodarstvu in njegova pravilna uporaba.

Program predavanj dokazuje, da se bodo obravnavala na kongresu ekonomistov najvažnejša gospodarska vprašanja in zato zasluži kongres, da mu posveti gospodarska javnost čim večjo pažnjo.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 30. avgusta objavlja: Uredbo o spremembi in dopolnitvi uredbe o sladkorni pesi — Dopolnitev uredbe o opravljanju višjega državnega strokovnega izpita računsko-blagajniških uradnikov v resoru ministrstva gozdov in rudnike — Pravilnik o upravljanju banovinskega cestnega sklada dravske banovine — Pravilnik za izvrševanje uredbe o banovinskem skladu dravske banovine.

Papirni kartel zvišal cene brez odobritve ministrstva

Odgovor tiskarnarja „Centropapiriu“

Prejeli smo:

Zakon o kartelih § 7 predvideva, da se mora vsaka sprememba cen predložiti ministrstvu v dveh dneh, sicer nimajo pravne veljavnosti. Papirni kartel je že pred 16. junijem zvišal cene vsem vrstam papirja, čeprav ni ministrstvo še do danes teh cen potrdilo in jih najbrže tudi ne bo, ker je zvišanje brez vsake stvarne podlage in ker so že prejšnje cene papirja previsoke.

Papirni kartel pod firmo »Centropapir« torej že dva meseca brez zakonite podlage vzdržuje pretirano visoke cene in diktira vsem veletrgovcem papirja, tiskarskim podjetjem in posredno tudi konsumentom najvišje cene papirja. Vsak odpor kupcev je brezuspešen, ker »Centropapir« kratkoma odkloni dobavo papirja in kupec je torej primoran plačati nezakonito zvišano ceno ali pa zapreti obrat, ker drugega vira za dobavo papirja ni.

V svojem pojasnilu v članku »Novi cenik papirja« navaja »Centropapir« razne podatke, da bi s tem upravičil pred javnostjo svoje početje. Vsi podatki so prikrojeni tako, da izgleda, kakor da bi bile papirne tovarne ogrožene v svoji eksistenci zbog nemške konkurence po priključitvi Češke k Nemčiji. V resnici pa je stvar popolnoma drugačna, ker se je papirni kartel že pred zaključitvijo Avstrije k Nemčiji razgovarjal z avstrijskimi in češkimi papirnimi koncerni za zvišanje cen. Ravno priključitev teh pokrajin k Nemčiji je začasno prekrizala račune papirnemu kartelu, ker bi sicer doživeli to zvišanje že pred enim letom. Zanimivo je to, da je »Centropapir« zvišal cene tudi onim papirjem in kartonu, ki se v naši državi sploh niso izdelovali in se tudi sedaj ne izdelujejo ter se torej ni bilo bati nikake inozemske konkurence. S pogodbo, sklenjeno med jugoslovanskim papirnim kartelom in nemško papirno industrijo, je nemški papirni industriji omogočil znatno večji dobiček na račun našega domačega konsumenta, naše prosvete in na račun naše šole obvezne dece. Nemška papirna industrija bo tudi v naprej dobavljala najmanj iste količine, ako ne več, papirja v Jugoslavijo kakor pred pogodbo, vendar s to razliko, da bo dobila za blago znatno več kot doslej in kot dobiva za tako blago v drugih državah Evrope.

Naša papirna industrija je tako visoko zaščiten z uvozno carino, da bi v primeru, da se zadovoljuje z zakonsko dovoljenim meščanskim dobičkom, lahko preprečila vsak uvoz papirja iz inozemstva. V tem primeru bi naše delavstvo v papirnicah delalo lahko v polnem obsegu, ker bi naročila ostala doma in ne bi država morala letno izplačevati za nepotrebno uvožen papir težke desetmilijonske zneske. Poleg tega bi vsa grafična in papirna industrija zaradi zmerne cene papirja znatno poživela in veliko število sedaj brezposelnega grafičnega in kartonažnega in knjigoveškega delavstva bi zopet prišlo do kruha.

Člankar omenjenega članka navaja kot primerjavo cene iz leta 1937., pozablja pa navesti, da se je ravno v letu 1937., zbog trenutnega pomanjkanja in podražitve celuloze, podražil tudi papir na svetovnih tržiščih iz čisto spekulativnih razlogov in da so te, metno zvišane cene držale le nekaj mesecev in so nato zopet padle.

Če primerjamo cene iz l. 1936. pred uvožitvijo papirnega kartela vidimo, da so bile te najmanj za 15—20% nižje, kot jih člankar namaja za leto 1937. in torej tudi

za približno toliko nižje kot so današnje protizakonito zvišane cene, skoravno je danes cena celulozi skoraj ista kakor leta 1936. in čeprav se tudi plače delavstva in ostala režija niso bistveno spremenile. Cene, ki jih člankar navaja, so le za vagonске in večje odjeme, med tem ko morajo tiskarnarji in drugi manjši odjemalci, ki plačujejo papir po balah, plačevati popolnoma druge cene, katere so za najmanj 15—20% višje od navedenih.

»Centropapir« tudi predpisuje vsem veletrgovcem v državi detajlne cene, po katerih morajo prodajati papir. Vsako prodajanje po nižjih cenah ima za posledico težke represalije, kakor n. pr. ustavev dobavljanja papirja itd. Odkar je sklenjena pogodba z nemškimi tovarnami, imajo tudi grosisti Nemčije strog nalog prodajati papir po predpisanih cenah, ki so prilagodele popolnoma našim sedanjim cenam ne glede na to, koliko papir v resnici velja. Tako n. pr. zahtevajo danes nemški grosisti za polklejen brezlesni papir kar RM 9'85 pri 100 kg več kot pa za polnklejen papir. Papirni kartel v svojem članku sam navaja, da so proizvodni stroški za polklejen papir za 15 par pri kilogramu nižji kot za polnklejenega. Nemške tovarne pa sedaj

dobijo kar din 1'40 za polklejen papir več kot pa za polnklejenega, in to vse le zato, da se izigra carinska ugodnost, ki jo predvideva carinska postavka 445. točka 1/b — za papir za tiskanje. Pri polklejenem papirju so morale nemške tovarne zvišati svoje prejšnje cene kar za celih 60% — reči in beri: šestdeset odstotkov. Menda papirni kartel ne bo trdil, da so nemške tovarne prej delale te papirje z izgubo in akoravno so uživale visoke izvozne premije, so te znašale največ polovico tega, za kolikor so se sedaj cene papirja zvišale. Popolnoma razumljivo je, da je bila tako ponudba »Centropapirja« za nemške tovarne tako vabljiva, da so na njo takoj pristale; saj je »Centropapir« zagotovil nemški papirni industriji poleg tega tudi uvoz skoraj 500 vagonov letno. Če upoštevamo zgoraj navedeno razliko v ceni, gre tu za desetmilijonske razlike.

Ako pregledamo bilance naših papirnih tovarn iz prejšnjih let, vidimo, da niso delale papirja izpod lastnih proizvodnih stroškov, temveč nasprotno, imele so prav lepe dobičke. Razlika je le v tem, da se dela danes v nekaterih papirnicah mnogo manj kot prej, dobiček je pa še znatno večji, med tem ko delavstvo živetari.

Razsodba državnega sveta

Za dovoljenja za zgraditev industrijskih poslopij se ne plača taksa

Podjetje, ki ima svojo rafinerijo, je zaprosilo za gradbeno dovoljenje za postavitev separatorja za olje v svoji rafineriji. Oblast, ki je to dovoljenje dala, je zahtevala hkrati od podjetja plačilo takse po točki 3. tar. post. 259. taksnega zakona. Podjetje pa, prepričano, da ni dolžno plačati te takse, je zahtevalo povrnitev takse. Ker je bila njegova zahteva odbita, je vložilo pritožbo na državni svet, ki je z razsodbo št. 31.574/38 pritožbi ugodil in toženi odlok razveljavil iz naslednjih razlogov:

»Po točki 4. tar. post. 259. taksnega zakona se plača v tarifi predvidena taksa za dovoljenje načrtov za sezidavo zasebnih stavb, namenjenih za javno uporabo. Zakon se na dotičnem mestu sklicuje med stavbami na §§ 84. in 87. gradbenega zakona z dne 7. junija 1931., navajajoč s tem za zakonsko snov, ki ureja pojmovanje stavbenih dovoljenj.

Gradbeni zakon v svojem § 84. postavlja načelo, da se ne more niti eno gradbeno delo v smislu tega zakona začeti brez gradbenega dovoljenja ter določa v svojem odst. 2. dalje, da »za zasebne zgradbe, namenjene javni uporabi kakor: kavarne, pivnice in restorane, gledališke dvorane, dvorane za ples in druge zabave, zasebne bolnišnice ali zgradbe za obrtniške, trgovinske ali industrijske namene, se izda gradbeno dovoljenje šele takrat, kadar izda pristojna oblast dovoljenje za dotično zgradbo ali dotične stavbe.«

Iz tega zakonskega določila, ki ureja samo vprašanje, kdaj je potrebno gradbeno dovoljenje pristojne oblasti — a po njej je potrebno za zidavo zasebnih stavb, namenjenih javni uporabi, za stavbe v obrtniške, trgovinske ali industrijske namene — se ne more sklepati, da je z njo podan tudi zaokrožen in definitiven pojem zasebne stavbe, namenjene javni uporabi, niti da bi se morale stavbe za obrtniške, trgovinske ali industrijske namene že kot

takšne označevati kot zasebne stavbe, namenjene javni uporabi, temveč so za vprašanje namena javne uporabe za zasebne stavbe odločilne stvari činenice in okoliščine vsakega posameznega primera.

Ker pa gre v konkretnem primeru za stavbo tožilca — separator za olje — ki je kot del industrijskih stavb namenjen čisto internemu delovanju tožilčeve delavnosti ter se zato, čeprav je stavba za industrijski namen, ne more smatrati, da je namenjena za javno uporabo, tedaj ni v konkretnem primeru mesta za plačilo takse iz toč. 4. tar. post. 259. taksnega zakona ter se mora zato plačana taksa vrniti.

Podpore za iznemogle delavce in nameščence

V »Službenih novinah« je bil objavljen novi pravilnik o upravljanju podpornega fonda za iznemogle in ostarele delavce in nameščence. Po tem novem in spremenjenem pravilniku se podaljšuje rok za vlaganje prijav iznemoglih in ostarelih delavcev in nameščenecv do 1. septembra 1939. Za podpore zaradi onemoglosti in ostarelosti morejo zaprositi iznemogli, ki so bili od 1. julija do 31. avgusta 1937 najmanj 250 tednov zavarovani pri SUZORju ali ostareli, ki so dovršili 70 let in bili najmanj 500 tednov zavarovani in ki nimajo pravice do nikake pokojnine.

Vse prijave je vlagati pri okrožnih uradih ali pri ekspoziturah SUZORja, kjer dobe zainteresirani tudi vse potrebne informacije in predpisane formularje.

Nov član borznega razsodišča

V imenik članov razsodišča Ljubljanske borze, ki niso člani borze, je na novo vpisan po Zbornici za TOI g. Josip Rebek, ključavničarski mojster in zbornični svetnik v Ljubljani.

Politične vesti

Na Bolgarskem so sprejeli vest o sklenitvi sporazuma med Srbi in Hrvati z velikim zadoščenjem. Vsi listi naglašajo, da je s sporazumom postala Jugoslavija še važnejši činitelj na Balkanu. Močna in složna Jugoslavija, piše sofijski »Dnes«, bo cenjen faktor miru v Evropi. Tudi ves svetovni tisk poudarja izredni pomen doseženega sporazuma, ki je močno utrdil pozicijo Jugoslavije.

Angleški veleposlanik Henderson je v ponedeljek zvečer odletel iz Londona v Berlin ter nato izročil Hitlerju odgovor angleške vlade.

Mednarodna politična situacija je dosegla višek napetosti in vse kaže, da mora odločitev pasti v najkrajšem času, če medtem že ni padla. Mnogi si prizadevajo, da rešijo mir in poleg papeža, predsednika Roosevelta in Mussolinija sta sedaj ponudila svoje posredovanje še nizozemska kraljica in belgijski kralj. Ni pa dosti upanja, da bi ta prizadevanja privedla do uspeha, kar dokazuje tudi to, da se vojne priprave povsod nadaljujejo in celo v državah, ki bodo gotovo ostale nevtralne. Nadaljnji potek dogodkov je odvisen od odgovora Hitlerja na Chamberlainovo pismo. Ta odgovor je bil tudi že izročen, le njegova vsebina še ni bila objavljena. Po neklih vesteh je Hitler odgovoril Chamberlainu tako ko Daladiernu, da se s Poljsko ne bo pogajal, da zahteva Gdansk in koridor.

Na seji angleškega parlamenta, ki je bil sklican zaradi napete politične situacije, je imel Chamberlain velik govor, v katerem je naglasil naslednje smernice britanske politike: Predvsem je naglasil, da se nevarnost vojne še ni prav nič zmanjšala. Vse je odvisno od odgovora Hitlerja. Svoje obveznosti do Poljske bo Vel. Britanija izvršila v polnem obsegu. Nato je podal kratek pregled zadnjih dogodkov in omenil nemški predlog, da se dokončno uredi britansko-nemško razmerje. Chamberlain je poudaril, da je tudi Vel. Britanija za ureditev tega vprašanja, toda najprej je potreben sporazum med Nemčijo in Poljsko. Ta se pa mora doseči na mirnem način. Angleški narod mirno pričakuje nadaljnji razvoj dogodkov, ker natančno ve, kaj je njegova dolžnost in ker je pripravljen na vsako eventualnost.

Chamberlain je nato dejal, da je morala vlada izvesti nekatere rekvizicije, da pa ji ni bilo treba uvesti kart na živila. Letalske sile Anglije so postavljene, mornarica more takoj stopiti v borbo, čete so poslone v kraje, kjer bo fronta, da bodo takoj mogle nastopiti, čim izbruhne vojna. Vse je tudi pripravljeno za zaščito civilnega prebivalstva. Se delamo za mir, toda od svojega stališča ne odnehamo niti za piko.

Nato so govorili voditelji opozicije, ki so vsi soglašali z izjavami Chamberlaina. Sploh je bila slika v angleškem parlamentu čisto drugačna kot sicer. Strankarska nasprotja so ugasnila, vse poslance je združevala le ena misel.

Predsednik kanadske vlade Mackenzie je dobil od Mussolinija kablogram kot odgovor na svojo poslanico Mussoliniju. Mussolini mu je odgovoril, da se bo z vsemi silami trudil za ohranitev miru, in sicer trajnega in pravičnega miru.

Indijski vladarji so svečano izjavili, da bodo dali v primeru vojne Angliji na razpolago vso svojo oboroženo silo in vsa svoja materialna sredstva.

Nizozemska vlada je proglasila mobilizacijo, belgijska pa delno mobilizacijo.

Irška je sklenila, da ostane v primeru vojne nevtralna ter je o tem obvestila londonsko vlado.

Nemška vojska je zasedla vse slovaške meje. Dr. Tiso je izjavil, da se bodo Slovaki borili samo ob rami z nemško vojsko. Poljska vlada je protestirala pri slovaški vladi zaradi zasedbe slovaškega ozemlja po nemški vojski.

Vrhovni svet v Moskvi je odločil ratifikacijo nemško-sovjetske nenapadalne pogodbe do sobote.

Japonska vlada je odstopila zaradi spremenjenega položaja v Evropi. Hiranuma je izjavil, da je njegova vlada odstopila, ker se bo Japonska na novo orientirala tako glede svoje notranje ko zunanje politike.

Mandat za sestavo nove japonske vlade je dobil general Abe, ki pa bo mogel novo vlado sestaviti najbrže šele jutri, ker imajo vojaški krogi zelo velike zahteve.

Japonska vlada je sklenila, da pozove iz Evrope vse Japonce. V Hamburg je tudi že prišla japonska ladja, ki je odpeljala japonske državljane iz Nemčije.

Angleško-japonski odnosi so se zaradi sklenitve nemško-ruskega pakta znatno zboljšali. Japonci so svoje čete iz okolice Hongkonga že umaknili.

Denarstvo

Koliko zasluži država pri izdaji novih kovancev

Te dni so prišli v promet novi kovanci po 50, 20, 2 in pol dinarja, kakor so predpisani po zakonu iz leta 1937. Razlika med starim in novim denarjem je naslednja. Kakor prejšnji se dele tudi sedanji kovanci v tri skupine: v srebrni, nikljasti denar in drobiž. V prvo skupino so spadali dosedaj kovanci po 50, 20 in 10 din, po novem pa kovanci po 10 din ne bodo več iz srebra, temveč pridejo v nikljasto skupino, kovanci po 2, 1 din ter po 50 par pa ne bodo več iz zlatine niklja in bakra, temveč iz aluminija in bronce.

Petdesetaki so imeli dosedaj $\frac{750}{1000}$ srebra in so bili težki po 22 gramov. Nakovanih je bilo 11 milijonov kosov. Dvajset in deset-dinarski kovanci so imeli $\frac{500}{1000}$ srebra ter so tehtali 14 oz. 7 gramov. Prvih je bilo danih v promet 12,5 milijona kosov, drugih pa 20 milijonov kosov. Novi srebrniki po 50 in 20 din imajo enako $\frac{750}{1000}$ srebra, toda njih teža je zmanjšana na 15 oz. 9 gramov. Količina prvih je zmanjšana na 10 milijonov kosov, drugih pa zvišana na 15 milijonov kosov. Desetice pa bo nakovanih 25 milijonov kosov, za 5 milijonov več ko prejšnjih.

Drobiž (novci po 2, 1 in 0,50 din) ima $\frac{910}{1000}$ aluminija in $\frac{90}{1000}$ bronce, dočim so imeli stari novci 25% niklja in 75% bakra. Količina drobiža se poveča skupno za 100 milijonov din, ker se bo nakovalo dvodinarskih novcev 75 milijonov kosov (za 25 milijonov din več), onih po 1 din 100 milijonov kosov (za 25 milijonov več) in petdeset-parskih 100 milijonov proti 50 milijonov starih. Količina 25-parskih pa se zniža od 48 na 40 milijonov kosov.

Skupno bo vseh vrst novega kovane denarja za 1.360 milijonov dinarjev proti 1.212 milijonov starega denarja, to je za 148 milijonov več.

Z zmanjšanjem teže srebrnikov in spremembo zlitine drobiža je dosegla država znatne prihranke. Srebra bo prihranila 125.050 kg, niklja pa 125.000 kg. Za nakovanje desetice in drobiža potrebna količina niklja in aluminija se je nahajala že v starem novcu. Edino 100.000 kg bakra je morala kovnica nakupiti. Po sedanji ceni znaša vrednost prihranjenega srebra 75,8 milijona din, prihranjenega niklja pa 5,9 milijona din ali skupno 81,7 milijona din. Od tega je treba odbiti stroške za kovanje v višini okoli 30 milijonov din ter vrednost potrošenega in izgubljenega denarja, ki pa ne bo večja od 8 milijonov din. Vrednost bakra, ki ga je morala dokupiti kovnica, znaša okoli 1,16 milijona din. Potemtakem znaša skupni prihranek okoli 43 milijonov din, katerim je treba prišteti še 148 milijonov, za kolikor bo več nakovano kovancev. Čisti dobiček države pri novih kovancih znaša torej okoli 190 milijonov dinarjev.

Stabilizacija dinarskega tečaja na podlagi dolarškega

Ker je v zadnjem času tečaj funta stalno nazadoval, so se skandinavske države ločile od funta in vzdržujejo sedaj svoj tečaj na podlagi dolarškega tečaja.

Tudi naša Narodna banka je sledila zgledu skandinavskih držav ter opustila politiko vezanja tečaja na tečaj funta ter bo v bodoče vezala dinarski tečaj na ameriški dolar. Zato bo odslej prodajala in kupovala Narodna banka dolarje po tečaju 1 dolar = 55 din.

Tečaj funta je zato nazadoval od 258 na 234,80 din.

Hrvatska banka v Zagrebu (vse njene delnice so v posesti milanske banke Banca Commerciale

Italiana) je pri glavnici 20 milijonov din in rezervah 3,1 milijona dinarjev dosegla dobiček 2,3 (lani 1,9) milijona din.

Komercialna banka v Zagrebu, ki je v zvezi z Legio-bankom v Pragi, izkazuje pri glavnici 10 milijonov din in rezervah 3,5 milijona dinarjev izgubo 52.000 din. Občni zbor delničarjev bo sklepal o likvidaciji te banke.

Banka Zlatibor v Beogradu, ka-

tere delnice so v domačih rokah, izkazuje pri delniški glavnici 5 in rezervah 2,6 milijona din dobiček 740.000 din. Banka bo izplačala 10% dividendo.

Iz Curiha poročajo, da so na tamkajšnji borzi mnogi iz strahu zaradi napete zunanje politične situacije prodali svoje papirje, kar je imelo za posledico nazadovanje njih tečajev. Tudi devizna kupčija

je bila iz istega razloga zelo živahna.

Angleška banka je zvišala diskontno stopnjo od 2 na 4%. Nizozemska banka pa jo je zvišala od 2 na 3 odstotke. Obrestna mera Angleške banke je bila od 1. 1932. nespremenjena.

Slovaška vlada je izdala uredbo, s katero se dovoljuje osebam, ki potujejo na Slovaško, da smejo imeti s seboj največ 100 Kč.

Poljsko gospodarstvo in oboroževanje

Kapaciteta oboroževalne industrije

(Konec)

Natančni podatki o kapaciteti oboroževalne industrije se silno težko dobe, ker se v vseh državah čuvajo v največji tajnosti. Po »Malem statističnem letopisu Poljske za leto 1933.« more Poljska sama kriti vso potrebo na smodniku in razstrelivih, ki se izdelujejo v petih velikih in dveh manjših tovarnah. Enako more Poljska sama kriti vso svojo potrebo na municiji.

Manj ugodna je slika za infanterijsko orožje, za katero je domača kapaciteta še premajhna. Še slabše je z artilerijskim orožjem. Avtomobilska industrija je šele v prvih početkih, zasebnih tovarni. V primeru vojne se morajo vsa motorna vozila staviti državni obrambi na razpolago. Motorizacija se je zato zelo pospeševala. Izdelal se je poseben načrt, kako dvigniti industrijo motornih vozil. Avtomobilski promet na Poljskem je deloma zastal tudi zaradi slabih cest. V zadnjih letih pa se je posvečala izboljšanju cestnega omrežja precejšnjo pažnjo.

Več uspeha je imela akcija za ustanovitev lastne industrije za letala. Letalske tovarne so sedaj na Poljskem štiri. Letalske motorje izdeluje podružnica Škodovih zavodov, ki jo je kupila poljska država. Nadalje izdeluje motorje varšavska tovarna »Avia«, ki jo je v začetku vodil francoski general Lewee. Že leta 1932. je izjavil podpredsednik sejma, da krije domača letalska industrija 97% vse domače potrebe. Poljski lovci so že

takrat veljali kot eni najboljših. Letna kapaciteta znaša danes približno 1500 aparatov, vendar pa je bilo letalskih motorjev izdelanih premalo. Splošno sodijo, da je poljska letalska industrija na zelo visoki stopnji, čeprav še ni dosegla z lastnimi modeli nobenih vrhunskih uspehov. To pa zato, ker je bila šele pred kratkim ustanovljena poskusna postaja za modele.

Glede izdelave optičnih aparatov so še mnoge težave. Tudi ladjedelništvo ne napreduje, kakor bi bilo želeli. Da bi se doseglo zboljšanje, je bil izdelan petletni načrt, ki je zlasti veljal zgraditvi ladjedelnice v Gdinju. Večino vojnihih ladij še danes naroča Poljska v tujini.

Kemična industrija je na zelo visoki stopnji, ne nazadnje zaradi državne tovarne v Chorzowu, ki spada med največje tovarne te vrste v Evropi.

V začetku viharji razvoja poljske oboroževalne industrije je postal v zadnjih letih počasnejši, zato pa bolj sistematičen in bolj smiselni. Kljub deloma zelo neugodnim finančnim razmeram se je vendar dosegla zelo velika neodvisnost v oboroževanju, kar pa ne velja za strojnico, motorna vozila, tanke in topove. Prvo mesto pri uvozu orožja je dosedaj zavzemala Nemčija, v bodočnosti pa bodo prevzele to vlogo Anglija, U. S. A., Francija in Rusija.

Prostorninska razdelitev industrii

Za vsako državo je važna prostorninska razdelitev oboroževalne industrije ter nahajališč surovin. Za Poljsko je zlasti nevarno to, da leži ob meji ali blizu meje 80% premogovnih ležišč, 25% železnih, 90% cinkovih in svinčenih, 90% zemeljskega olja, velik del ležišč soli, fosforita in žvepla, dve tovarni razstreliv, ena letalska tovarna in večji del kemične industrije. Zato je začela Poljska že leta 1925. ustvarjati srednje poljski industrijski center ter iskati surovine v krajih, oddaljenih od meje. V ta namen se je izbral četverkotnik Varšava—Radom—Kielce—Łódź, ki ga Poljska skoraj deli na dva enaka dela. V tem prostoru se nahajajo skoraj še neizčrpne surovine za vojno industrijo, poleg tega so v tem ozemlju prometne razmere ugodne ter so tu tudi bogate vodne sile. Država je tu najprej sama ustanovila nove tovarne, zasebna iniciativa pa je sledila njenemu zgledu. Ker pa je premog zelo oddaljen in zveze z vzhodno Šlezijo slabe, je bila rentabilnost novih podjetij otežkočena. Državna podjetja so se mogla vzdrževati le z državno subvencijo. Doba deflacije in kasnejše gospodarske krize je uničila marsikateri že doseženi uspeh. Leta 1928. je bila z uredbo državnega predsednika ustanovljena posebna vojna cona za izdelavo vojnega orožja, in sicer južno od Varšave. Zasebni industriji so se dovolile velike olajšave, vendar pa se načrt zaradi pomanjkanja denarja ni mogel v celoti izvesti.

Šele z investicijskim zakonom z

gastvo ter se njegova ležišča raztezajo do Galicije. Največji pomen ozemlja pa je v tem, ker je varno pred sovražnimi napadi.

Težišče poljske težke industrije je danes v srednji Poljski, kjer se grade tudi številne nove tovarne. Poljska upa, da bo z ustanovitvijo novega industrijskega središča dosegla tudi gospodarsko izravnavo med zapadno in vzhodno Poljsko, ker bo to ozemlje prevzemalo agrarne proizvode vzhoda ter surovine in polizdelke zapada.

Roko v roki s tem velikanskim in obširnim vrednim pospeševanjem poljske vojne industrije,

Težave sadnega izvoza

Nizke cene zaradi izigravanja določb dogovora z Nemčijo

Letos spomladi je stanje sadovnjakov kazalo, da bomo imeli izvrstno sadno letino in da bo naš kmet imel od svojega truda tudi res lep dobiček. Vreme je bilo izredno toplo, poprej pa še zima ne navadno mila. Posledica je bila, da je sadje dva do tri tedne prej zorelo in bilo godno za izvoz.

Kakor že tolikokrat, je tudi tokrat prišel nenadoma preokret. Začetkom poletja je zaradi velike vročine in dolgotrajnega brezdežja pritisnila suša, ki je uničila mnogo sadja, zlasti jabolk. Plodovi so se na veji sušili in odpadali. Prej tako bogati nastavki so se hitro krčili. Letina je tokrat v splošnem slaba. Jabolka so v glavnem obrodila prav dobro le v konjskem okraju, srednje dobro le v Prekmurju in v nekaterih poedinih krajih drugih okrajev. Mariborska okolica, navadno glede sadja eden najboljših predelov Slovenije, je letos prav slabo obrodila, vsaj kar se tiče ranih jabolk. Ker je bilo zadnje čase precej moče, so se drevesa že precej popravila in tudi zemlja je dovolj vlažna, tako da bo glede poznega sadja, upati je vsaj, bolje, ker bodo jabolka lahko v miru zorela, seveda kolikor jih je še na veji. Drugo sadje je ali bo obrodilo nekoliko bolje, zlasti hruške. Nikakor pa ni zadovoljiva cena sadja.

V smislu sporazuma z Nemčijo, ki je odredila kontingent za prevoz naših jabolk, je določil Prizad prodajno ceno za jabolka franko nemška meja z 20 markami za metrski stol, kar pomeni pri sedanjem stanju klirinške marke 14,30 ceno 2,86 dinarjev za kilogram. Sadje je bilo letos prej zrelo in so ga začeli zato tudi prej izvažati. Prizad pa je dovolil izvozno premijo 25 par pri kilogramu šele s 1. avgustom. Zato so precejšnje pošiljke ranih jabolk šle v Nemčijo brez premije.

Za silo bi te cene še nekako konvenirale, če ne bi prišle še druge nepravilnosti. Po dogovoru veljajo določene cene le za izvoz jabolk v Nemčijo, nikakor pa ne za Češko-Moravski protektorat, kjer se cene svobodno določajo. Nemški uvozniki so to okolnost izkoristili in kupujejo le malo sadja pri nas. Zato pa ga kupuje tem več Češko-Moravska, žal po mnogo nižjih cenah. Ko pride blago v protektorat, gre dalje v Nemčijo, kjer ga pre-

V gostilni in restavraciji

zahtevajte vedno izrecno Rogaško mineralno vodo!

Ona Vam na prav prijeten način pospešuje prebavo in Vaš organizem Vam bo za to hvaležen.



da bi se Poljska glede dobave orožja popolnoma osamosvojila, se ustanavljajo velike zaloge vseh surovin, ki jih potrebuje vojna industrija. Vsaj za en mesec bo s temi zalogami poljska vojna industrija s surovinami popolnoma založena.

Končno je treba še omeniti veliko požrtvovalnost vsega poljskega naroda, da se izvede avtarkija poljske vojne industrije. V ta namen se prirejajo denarne zbirke, premožni darujejo državi orožje, delavci se odrekajo mezdami in veliko posojilo za zračno obrambo je bilo v znatni meri prepisano. To vse dokazuje, da poljski narod v celoti podpira poljsko vladu, da čimbolj dvigne pripravljenost države za obrambo.

vzemajo nemški trgovci, ki na ta način z izigravanjem določb kupujejo naša jabolka mnogo ceneje kot v direktnem prometu, kakor je bilo zamišljeno.

Da se v tej zadevi napravi red, je bila sklicana v Maribor skupna konferenca Zbornice za TOI in Kmetijske zbornice ter sadnih producentov in izvoznikov. O konferenci smo že poročali v prejšnji številki. Upati je, da se bo skupnemu prizadevanju obeh zbornic tudi posrečilo doseči zboljšanje cen.

Primer sam pa dokazuje, da je bila naša trgovinska pogodba z Nemčijo mnogo premalo premišljena, ker se sicer ne bi mogla na tak način zlorabljati. Zato je nujno potrebno, da sodelujejo prihodnji pri pogajanjih z Nemčijo tudi naši izvozniki, ki edino poznajo sadno trgovino tako dobro, da podobna izigravanja dogovora ne bodo več mogoča. Vedno znova doživljamo v izvozni trgovini težka razočaranja in težke izgube. Ali res ne bomo znali že enkrat izvozno trgovino pravilno organizirati? Ali res ne bomo znali že enkrat izkoristiti izkušnje naših izvoznikov? A. B.

Tovorni promet z Nemčijo zastal

Mariborski in tezenski kolodvor sta prenatrpana vagonov s sadjem in drugim blagom, ki ne more naprej v Nemčijo. Samo svežih sliv in grozdja je 120 vagonov, ki so bili večinoma poslani iz Bolgarske. Velika nevarnost je, da to sadje zgine. Poleg tega je na postajah še okoli 250 vagonov drugega blaga. Vagoni se ne morejo pošiljati naprej, ker baje Nemci nimajo na razpolago dovolj vagonov in ne dovolj osebja.

Sploh je ves promet z Nemčijo zelo otežkočen, ker Nemci ne dajo vagonov za vožnjo skozi našo državo, tudi naši vagoni ne gredo čez mejo. Potniki morajo zato prestopati.

Vsi vlaki iz Nemčije imajo velike zamude, tudi po dve uri in več. Na progi Maribor—Spilje vozi samo še en par brzovlakov in dva para potniških vlakov. Tudi na drugih progah je promet omejen.

Delajte za napredek trgovskih organizacij!

Konferenca Centrale industrijskih korporacij preložena

Tajništvo Centrale industrijskih korporacij sporoča, da je za 1. in 2. septembra na Bledu sklicana konferenca Centrale industrijskih korporacij za nedoločen čas odložena.

Naše organizacije

Združenje trgovcev v Ljubljani sporoča, da morajo biti na rojstni dan Nj. Vel. kralja dne 6. septembra in dne 8. septembra na Mali Šmaren trgovine ves dan zaprte. Istočasno obveščamo, da stopi dne 1. septembra t. l. v veljavo naslednji delovni čas, in sicer od 7^{1/2} do 12. in od 14. do 18^{1/2} ure.

Učni gospodarji se opozarjajo pri tej priliki na redno vpisovanje v trgovsko strokovno nadaljevalno šolo, ki se vrši do 2. septembra. — Uprava združenja trgovcev.

Nova premogokopna družba

Premogovnik Peklenica v Medjimurju je pred meseci prišel v težave. Zato ga je kupila glavna upniča Mestna hranilnica mariborska za razmeroma ugodno ceno. Novi lastnik je premogovnik že nekoliko preuredil, hranilnica pa se nikakor ne utegne preveč intenzivno baviti s tem podjetjem. Da se obrat postavi na širšo podlago, se je sedaj ustanovila družba z omejeno zavezo, ki jo v glavnem tvorita Mestna hranilnica in pa Mestna podjetja mariborska. Na zadnji seji mestnega sveta je bil storjen ta sklep in pristopijo Mestna podjetja k novi družbi s kapitalom enega milijona dinarjev.

Kakor smo že večkrat omenili, so pri Peklenici že večkrat nalezli na težišča nafte. Razni znaki kažejo, da mora biti v zemlji veliko zemeljskega olja. Vsekakor spada okolica Peklenice k ozemlju, ki se vleče pod Muro proti severovzhodu na Madžarsko in ki je polno petroleja. Kmalu onstran Mure, pri vasi Lispe, so Madžari napravili že mnogo izvirkov in dobivajo na dan že kakih 45 vagonov nafte, t. j. dobro tretjino vse svoje potrebe. Ozemlje južno od Mure pa ima neprimerno več zemeljskega olja, zaradi tega se obeta tem krajem lepa bodočnost, ko bodo začeli v velikem obsegu črpati nafto iz globin.

Konkurzi - poravnave

Razglašen je konkurz o premoženju protokolarne tvrdke Ljubljanski oblačilni bazar, družbe z o. z. v Ljubljani. Konkurni sodnik dr. Senk, upravnik mase odvetnik dr. Egon Stare. Prvi zbor upnikov dne 1. septembra ob 9. Oglasitveni rok do 10. septembra, ugotovitveni narok dne 20. septembra ob 9.

Nadalje je razglašen konkurz o premoženju tvrdke Termotehnični zavodi d. d. v Račjem pri Mariboru v likvidaciji. Konkurni sodnik Habermuth, upravnik mase odvetnik dr. Pipan Valter. Prvi zbor upnikov dne 12. septembra ob 9., oglasitveni rok do 30. septembra, ugotovitveni narok dne 9. oktobra ob 9.

Zunanja trgovina

Bolgarska industrija vreč je sklenila kartel ter zvišala ceno za vreče na 44 levov za vrečo. Ker potrebuje bolgarska država 1 milijon vreč, a kartel ni hotel znižati cene, je kupila vlada vreče v Belgiji po ceni 22 levov za vrečo.

Italijanski uvoz se je v prvih sedmih mesecih letošnjega leta zmanjšal od 6.949 na 5.914 milijonov lir, izvoz pa se je nasprotno povečal od 4.480 na 4.734 milijonov lir. Pasivni saldo italijanske zuna-

nje trgovine se je zato zmanjšal od 247 na 118 milijarde lir.

Italijani so začeli v Etiopiji na več mestih saditi drevesa, ki dajejo kavčuk.

Nemški uvoz (vključno uvoz iz Avstrije, Sudetskega ozemlja in Klajpede) je znašal v juliju 4391 milijona RM proti 4434 milijona v juniju. Zmanjšanje je posledica nižjih cen. Izvoz pa se je zmanjšal v mnogo večji meri, namreč od 5374 na 5005 milijona RM. Aktivnost trgovinske bilance se je zmanjšala od 904 na 615 milijona RM. Aktivni saldo nemške trgovinske bilance je znašal v prvih sedmih mesecih letošnjega leta 10.3 milijona RM.

Zunanja trgovina protektorata

je bila v juliju skoraj popolnoma izenačena. Uvoz je znašal 4358 milijona kron, izvoz pa 4261 milijona kron.

Angleške zavarovalnice so zvišale zavarovalne premije za primer vojne za več ko 100 odstotkov. Ze prej pa so zvišale za ladje, ki bi potovale v Italijo ali Nemčijo za več ko 200 odstotkov.

Izvoz letal je po ameriški statistiki znašal po vrednosti v lanskem letu: iz U. S. A. 682 milijona dolarjev, iz Nemčije 27.1, iz Anglije 26.5, iz Italije 8.8 in iz Francije 3.2 milijona dolarjev. Izvoz iz totalitarnih držav je bil torej večji kakor iz Francije in Anglije skupno.

Zaloge sladkorja naj se popišejo

Predstavka Zveze trgovskih združenj

Zveza trg. združenj je poslala na finančno ministrstvo naslednjo predstavko:

»Dne 22. avgusta t. l. je stopila v veljavo uredba o spremembi in dopolnitvi uredbe o sladkorni repi in zakona o državni trošarini (M. s. br. 934, 19. avgusta 1939). Čl. 2 te uredbe določa, da se radi znižanja trošarine na sladkor zniža s 1. septembrom t. l. tudi prodajna cena sladkorja za 0.50 din za 1 kg.

Uredba pa ničesar ne določa glede zalog sladkorja, ki je bil nakupljen še po stari ceni pred 1. septembrom t. l., torej z višjo trošarino. Pri vsakokratnem povišanju trošarine na sladkor se je dosedaj izvršil popis zalog po stanju dneva, ko je stopilo povišanje v veljavo, nakar se je zahtevalo plačilo povišane trošarine.

Podpisana Zveza radi tega v imenu vsega slovenskega trgov-

stva nujno zahteva, da se tudi v tem primeru popišejo zaloge sladkorja, nakupljenega pred 1. septembrom t. l. ter da se za te zaloge povrne trošarina v znesku po 0.50 din za kg. Popis zalog naj se izvrši 1. septembra t. l.

Nikakor pa se ne more trgovcem naprtiti škode, ki bi jo utrpeli, če bi morali prodajati sladkor, nakupljen pred 1. septembrom t. l., po nižji ceni.

Prosimo, da se takoj izda odlok za popis sladkorja po stanju 1. septembra t. l. in za povrnitev znižane trošarine.

*

Istočasno je poslala Zveza trg. združenj vlogo na ministrstvo za trg. in industrijo ter brzojavno opozorila na nujno rešitev tega vprašanja še finančnega ministra dr. Šuteja in trg. ministra dr. Andresa.

„Ljubljana v jeseni“ V soboto otvoritev velesejma

Na vsem velesejmu se delajo z vso marljivostjo zadnje priprave za letošnji jesenski velesejem, ki bo v znaku velike kmetijske razstave. Otvoritev velesejma se zato tudi udeleži novi kmetijski minister dr. Čubrilo.

Kmetijska razstava je odlično organizirana in bo dala jasno sliko o stanju našega kmetijstva, pokazala bo pa tudi pota za njegov napredek. Zlasti pa bo pokazala, kako bi se mogla še povečati domača uporaba kmetijskih pridelkov. Še vedno je za našo narodno gospodarstvo kmetijstvo najvažnejša panoga in zato je treba vedno znova opozarjati na njegov pomen, a tudi skrbeti za vedno nove podnete za njegov napredek. Z razstavami se to doseže v najpopolnejši meri in v tem je tudi veliki pomen in privlačnost letošnje kmetijske razstave na velesejmu.

Novogradnja sejmišča

Ljubljanskega velesejma. Poročali smo že, da bo Ljubljanski velesejem gradil novo sejmišče, ker so dosednji objekti, ki so leseni in so bili pred 20 leti le začasno postavljeni, že doslužili. Sedaj je mestni gradbeni urad določil regularno črto za novogradnjo. Velesejska uprava je povabila pet arhitektov, da predložijo idejne projekte do 1. oktobra t. l.

Važno za zunanje posetnike jesenskega ljubljanskega velesejma

Če si pri postajni blagajni nabavite za ceno din 2.— rumeno železniško legitimacijo ter celo vozno karto do Ljubljane in potem pri prihodu na velesejem daste rumeno železniško izkaznico potrditi, se s to vozno karto lahko zastoj vrnete domov. Ta vozna olajšava bo v veljavi za potovanje v Ljubljano od 28. avgusta do 11. septembra, za povratek od 2. do 16. septembra.

Cene vstopnicam in legitimacijam

za obisk ljubljanskega velesejma, ki bo od 2. do 11. septembra t. l.:

1. za tiste, ki bodo s pomočjo rumene železniške izkaznice po din 2.— izkoristili 50% popust na železnici:

a) ako je vozna karta do Ljubljane veljala do din 25.—, dobi obiskovalec pri velesejski bla-

barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke

Že v 24 urah

ltd. Skrob in svetloka srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna J. S. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3

Telefon št. 22-72.

gajni vstopnico za din 10.—, ki daje pravico do enega dnevnega in enega večernega obiska velesejma;

b) ako je karta veljala do dinarjev 60.—, dobi obiskovalec vstopnico za din 15.—, ki daje pravico na tri dneve in tri večerne obiske velesejma;

c) ako je karta veljala preko din 60.—, dobi obiskovalec vstopnico za din 25.—, ki daje pravico na pet dnevnih in pet večernih obiskov velesejma.

2. Za Ljubljance, odnosno tiste, ki se voznih olajšav ne bodo posluževali, stane legitimacija dinarjev 25.— in daje pravico do 10 dnevnih in 10 večernih obiskov velesejma.

Vstopnica za enkratni poset velesejma stane din 10.—.

Gospodinjstva razstava

Zveze gospodinj na velesejmu v paviljonu »K« bo baš v času, ko se veselimo obilne sadne letine. Zato posvečamo gospodinjne konserviranj sadja največjo pažnjo. Prikazano bo najmodernejše konserviranje sadja in zelenjave, vendar je to konserviranje že praktično preizkušeno. Vplivnim gospodarskim krogom kličemo: Ne ovirajte zdrave uporabe sadja s pretirano visoko ceno sladkorja, ker s tem škodujete tudi kmetu!

Doma in po svetu

V ponedeljek so prišli v Beograd novi hrvatski ministri s podpredsednikom vlade dr. Mačkom na čelu. Beograd jim je priredil navdušen sprejem, najlepši dokaz, da je Beograd iskreno za sporazum. Malo pred zagrebskim posebnim vlakom se je pripeljal iz Niša ministrski predsednik Cvetković, ki ga je občinstvo enako navdušeno pozdravljalo. Ko je prišel zagrebski vlak, je kot prvi pozdravil dr. Mačka predsednik vlade Cvetković. Skupno sta se oba odpeljala v predsedstvo vlade, kjer jima je ljudstvo zopet priredilo navdušene ovacije.

Ministrski predsednik Cvetković je bil v Nišu navdušeno sprejet. Nad 10 tisoč ljudi se je zbralo pred bansko palačo v Nišu. Z balkona je imel predsednik vlade govor, v katerem je med drugim dejal: V sedanjih težkih trenutkih, ko se zbirajo temni oblaki nad Evropo, je prišel sporazum ravno v pravem času, ker bodo sedaj naše vrste še bolj strnjene in pripravljene, da branijo domovino, če bi nastala potreba. Sporazum Srbov in Hrvatov je od leta 1918. pa do danes eden največjih dogodkov v zgodovini našega naroda in naše države. Sporazum pomeni zlasti duhovno mobilizacijo ljudskih sil in konec oni nesrečni vojni, ki nas je tlačila skozi 20 let. Sporazum je okrepil zaupanje ter bo prinesel vsemu narodu več svobode ter boljše življenje. V razgovorih z dr. Mačkom je igralo glavno vlogo zaupanje, ki sta ga vpustila. To zaupanje se mora ohraniti tudi v bodoče, ker na tem zaupanju moramo združiti svojo bodočnost. Na koncu svojega govora je dejal predsednik Cvetković: Mi ne želimo nič drugega, kakor da se moremo v miru razvijati. Ne želimo nič tujega, na noben način pa tudi ne damo nič svojega. Danes je naš narod duhovno preroden in duhovno zedinjen ter pripravljen na vse v obrambi svojega kralja in svoje domovine. Navdušene ovacije so sledile tem besedam.

Dr. Maček je po svojem prihodu v Beograd izjavil naslednje: »Pustite besede! Prišli smo, da nekaj storimo. Vidim, da je ves Beograd za sporazum Srbov in Hrvatov. Razen tega vidim, da pričakuje srbski narod od sporazuma demokrasko svobodo za vso Srbijo. Bodoite prepričani, da bom vse svoje sile uporabil v to, da ne bo srbski narod v svojem pričakovanju razočaran.

Novi pravosodni minister dr. Lazar Marković je izjavil novinarjem, ki so ga prosili za izjavo o sporazumu, naslednje: »Veliko je bilo doseženo. Glavna stvar je, da so Hrvati zadovoljni.«

Seja Hrvatskega narodnega zastopstva je bila v torek dopoldne v Zagrebu. Sejo je otvoril in vodil dr. Maček, ki je burno pozdravljen imel tudi otvoritveni govor. V njem je poudaril naslednje misli:

Smatral je za pametno, da se sklene vsaj delen sporazum v onih zadevah, za katere je bilo

doseženo soglasje, a da se druga vprašanja rešijo kasneje. Za najvažnejše je smatral, da zagotovi Hrvatski narodno ozemlje in zato se imenuje banovina Hrvatska. Vprašanje ozemlja pa še ni definitivno rešeno, ker se bo to zgodilo šele takrat, ko se preuredi vsa državna zajednica, kajti drugačna je stvar, če je Vojvodina avtonomna ali ne. Tudi kompetence banovine še niso vse definitivno urejene, vendar pa je finančna samostojnost Hrvatske zajamčena. Hrvatsko državno pravo je označeno s tem, da imenuje bana samo kralj po zaslišanju hrvatskega sabora. Ukaz o imenovanju bana soprodiše samo ban. Nato je predstavil dr. Maček novega bana dr. Šubašića, ki je imenovan za bana na način, kakor niso bili bani imenovani vseh zadnjih 20 let in morda tudi ne vseh zadnjih 200 let.

Poslanci so odšli nato po bana dr. Šubašića, nakar je imel ta na seji narodnega zastopstva govor, v katerem je naglasil, da se zaveda velike odgovornosti, ki jo je prevzel. Najprej se je spominjal žrtev boja za pravice hrvatskega naroda, zlasti Stjepana Radića, nato pa je naglasil, da smatra v tem zgodovinskem trenutku kot dolžnost etike in dokaz zrelosti hrvatskega naroda, da izrazi svojo zvestobo Nj. Vel. kralju Petru II. (Živio klici). Nato je izrekel še svoj pozdrav knezu - namestniku Pavlu. (Ponovni živio klici). Poslanci so nato odšli na grob Stjepana Radića, nakar se je seja nadaljevala ter je bila soglasno in z velikim navdušenjem izrečena dr. Mačku zaupnica.

Za namestnika dr. Mačka v vodstvu HSS v Zagrebu je določen inž. Košutić, ker bo moral biti dr. Maček kot podpredsednik vlade večino v Beogradu.

Novi ban banovine Hrvatske dr. Šubašić je bil odlikovan z redom Jugoslovanske krone I. stopnje.

Za podbana banovine Hrvatske je imenovan univ. prof. dr. Ivan Krbeć, bivši zagrebski župan.

Dr. Juraj Krnjević, ki živi že več let v tujini, se vrne te dni v Zagreb, kjer bo prevzel važno mesto v hrvatski notranji politiki.

Za kabinetnega šefa podpredsednika vlade dr. Mačka je imenovan Ilija Jukić, zunanje politični urednik »Hrvatskega dnevnika«.

Banovina Hrvatska, ne pa hrvatska banovina, se imenuje nova banovina, kakor izrečno poudarja »Hrvatski dnevnik«.

Banovina Hrvatska meri 66.393 kvadr. kilometrov ter šteje 4 milijone 432.000 prebivalcev, od katerih je približno 75% katolikov, 20% pravoslavni (Srbov), 4% muslimanov, 0.5% evangeličev in 0.5% Židov.

Naše poslanstvo v Tirani je odpravljeno. Namesto poslanstva se je ustanovil generalni konzulat. Za generalnega konzula je imenovan Milivoje Milčić.

Novi veliki plavž je začel obratovati v Capragu. Novi plavž je eden največjih v državi in more dnevno proizvesti 60 do 70 ton surovega železa.

Zagrebski »Jugoslovanski Lloyd« je izdal posebno število, posvečeno Nemčiji ter poglobliti nemško-jugoslovanskih gospodarskih odnosov. Številka je zelo reprezentativna ter objavlja celo vrsto odličnih člankov, ki so jih napisali naši in nemški gospodarski strokovnjaki. Del člankov je objavljen tudi v nemščini.

Člani nemške kolonije v Kairi so zapustili mesto. Nemci v Tunisu so odpoštovali v Tripolitanijo.

Švedska vlada je izjavila, da bo ostala v primeru vojne strogo nevtralna. Hkrati je poklicala nekatere kategorije mornarjev pod orožje.

Radio Ljubljana

Četrtek 31. avg. 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Radijski orkester — 14.00: Napovedi — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Deset minut zabave — 19.40: Nac. ura Spomini Save Teleske — 20.00: Po domače (plošče) — 20.10: Slovensčina za Slovence (dr. Kolarič) — 20.30: Dvo-spevi: ga: Pina Kobau (sopran in ga. Marija Tutta (alt) — 21.15: Reproduciran simfonični koncert — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Radijski orkester.

Petek 1. sept. 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Radijski orkester — 14.00: Napovedi — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Kotiček SPD (dr. Svetozar Plešić) — 19.40: Nac. ura — 20.00: Puccini: Dva speva iz op. Madame Butterfly (Zlata Gjurgjenac) — 20.10: Zena v službi državne obrambe (ga. Pavla Hočevar) — 20.30: Kvartet mandolin — 21.15: Koncert radijskega orkestra — 22.00: Napovedi, poročila — 22.30: Angleške plošče.